

KDV MÜKELLEFLERİNİN ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZ KULLANIMINDA KARŞILAŞABİLECEKLERİ CEZALAR

Hüseyin KANDEMİR*

A- GİRİŞ

B ilindiği üzere 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanma Mecburiyeti Hakkında Kanun (Bundan sonra kısaca 3100 sayılı Kanun olarak anılacaktır) mükelleflerin fatura düzenleme limitinin (1996 yılı için 10.000.000.- TL) altında kalan satışlarının belgelendirilmesi için ödeme kaydedici cihaz (yazıda kısaca cihaz denilecek) kullanımına yönelik hususları düzenlemektedir.

Ödeme kaydedici cihaz kullanımına ilişkin düzenlemeler 3100 sayılı Kanun'dan ziyade bugüne kadar çıkarılan sayısı 52'ye ulaşan Genel Tebliğlerde yer almakta olup uygulamaya tebliğlerle yön verilmektedir.

Bu yazıda, ödeme kaydedici cihaz kullanma mecburiyetinin başlaması ve cihaz kullanılmasına ilişkin usul ve esaslara uyulmamasına yönelik ceza uygulaması konusu ele alınacaktır.

B- CİHAZ KULLANMAK MECBURİYETİNDE OLANLAR VE KULLANMA MECBURİYETİNİN BAŞLAMASI

1- Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanmak Zorunda Olanlar

3100 sayılı Kanunu'nun 1. maddesinde kimlerin ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olduğu belirlenmiştir.

Kanun uyarınca "satışı yapılan malları aynen veya işledikten sonra satışını yapanlar dışındaki kimselere satan veya aynı kimselere hizmet veren birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ödeme kaydedici cihaz kullanmak mecburiyetindedirler."

Ödeme kaydedici cihazlar kullanılarak verilen satış fişleri ve rulolar yukarıda belirtilen mükelleflerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışların ve yaptıkları işlerin belgelendirilmesinde kullanılır ve fatura yerine geçer.

(*) Edirne Defterdarlığı, Vergi Denetmeni

Ancak Maliye Bakanlığınca cihaz kullanma mecburiyeti dışında bırakılan işlemlerle uğraşanlar hakkında bu mecburiyet uygulanmaz¹.

2- Cihaz Kullanma Mecburiyetinin Başlaması

Ödeme kaydedici cihaz kullanma mecburiyeti 1.1.1992 tarihinden itibaren cihaz kullanmayı gerektiren bir işlemlere başlanırlarda işlemler başlama tarihinden itibaren,

Normal yörelerde 30 gün,

Kalkınmada öncelikli yörelerde 60 gün içinde başlayacaktır².

Ödeme kaydedici cihaz kullanma mecburiyetinin başlamasına ilişkin özellik arzeden hususlar aşağıda belirtilmiştir. Buna göre;

a) İşyeri sayısını arttıran (şube açan) mükellefler bu işyerlerinin açılışından itibaren,

b) Götürü usulde vergilendirilmekte iken veya muafken herhangi bir nedenle (şartları ihlal etme veya kendi isteği ile) gerçek usulde gelir vergisine tabi tutulan mükellefler, gerçek usulde vergilendirmeye başladıkları tarihten itibaren,

c) Daha önce Maliye Bakanlığınca cihaz kullanma mecburiyeti dışında bırakılanlar, sonradan cihaz kullanmaları gereken bir işlemlere başlanırlarda

başlanmaları halinde bu işlemlere başlanırlarda tarihten itibaren,

d) Müşterilerinin tamamı VUK.nun 232. maddesinin birinci fıkrasında belirtilenlerden ibaret olması veya her bir satışının 10.000.000 (1997 yılı için geçerli, arttırıldığı takdirde yeni tutar) lirayı aşması nedeniyle bütün satışlarına fatura düzenlemek zorunda olan ve bu nedenle cihaz kullanmayan ancak sonradan VUK.nun 232. maddesinde sayılanlar dışındakilere bedeli 10.000.000.- liranın altında kalan bir satış yapan mükellefler bu satışın yapıldığı tarihten itibaren³,

e) Adi ortaklıklarda veya şahıs şirketlerinde işyerinin açıldığı tarihten itibaren,

Normal yörelerde 30 gün, münhasıran kalkınmada öncelikli yörelerde 60 gün içinde cihaz alarak kullanmaya başlayacaklardır.

Mükellefler bu süre içinde satışlarını VUK.'da belirtilen perakende satış fişi, fatura veya irsaliyeli fatura ile belgelendireceklerdir.

C- CİHAZ KULLANIMINDA CEZA UYGULAMASI

Cihazları kullanan mükellefler, cihaz üreticileri veya ithalatçıları ile cihazların bakım onarımı ile uğraşan yetkili servisler yönünden ceza ve

1) Bu konuda ayrıntılı bilgi için 3100 sayılı Kanuna ilişkin 1, 2, 12, 23, 38, 43, 46 ve 49 nolu Genel Tebliğlere bakılmalıdır.

2) 3100 sayılı Kanun 36 ve 51 seri nolu Genel Tebliğler.

3) VUK. 232. maddesi 1. fıkrasında belirtilenler

1. Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, 2. Serbest meslek erbabı, 3. Kazançları götürü usulde tespit olunan tüccarlar, 4. Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler, 5. Vergiden muaf esnaf.

sorumluluk uygulaması 3100 sayılı Kanunun mük. 8. maddesinde yer almakta olup, bu maddenin son bendinde uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir hükmü yer almaktadır.

Maliye Bakanlığı bu konudaki yetkisine dayanarak 20 seri nolu Genel Tebliği yayınlamıştır⁴.

Cihaz kullanımı konusunda mükelleflerin karşılaşacakları ceza uygulamasını kaçakçılığa teşebbüs ve usulsüzlük cezaları olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz.

1- Kaçakçılığa Teşebbüs Cezası

3100 sayılı Kanunun mük. 8. maddesi ile 20 seri nolu Genel Tebliğ uyarınca kaçakçılığa teşebbüs cezasına muhatap olacak fiiller üretici ve ithalatçı kuruluşlar ile cihaz kullanan mükellefler açısından ayrı ayrı belirtilmiştir⁵.

a) Üretici ve İthalatçı Kuruluşlar Yönünden

Bu fiiller aşağıda sayılmıştır;

- Onaylanan modele uygun üretim veya ithalat yapılmaması

- Üretilen veya ithal edilen cihazların satışa sunulmadan önce Maliye Bakanlığı'nın özel mühürü ile mühürlenmemesi.

- Maliye Bakanlığının özel mühürü ile mühürlenenden her 50 cihaz için en az bir eleman bulunduraçak şekilde

yurt sathına yayılmış bakım onarım ve satış teşkilatı kurulmaması

- Her cihaz için satış tarihinden itibaren yedek parçada dahil olmak üzere en az on yıllık bakım ve onarımın garanti edilmemesi veya bunun sağlanmaması,

üretici veya ithalatçı kuruluşların VUK.'nun 360. maddesinde belirtilen kaçakçılığa teşebbüs cezasına muhatap olmalarına yol açacaktır.

b) Cihaz Kullanan Mükellefler Yönünden

Cihaz kullanması gereken mükelleflerin;

- Süresi içinde cihaz almamaları

- Cihazları kasden bozmaları

- Bozuk cihazları kullanmaları veya başkalarının kullanmasına müsaade etmeleri,

kaçakçılığa teşebbüs cezasını gerektiren fiiller olup VUK.nun 360. maddesinin uygulanmasını gerektirir.

2- Usulsüzlük Cezalarının Uygulanmasını Gerektiren Fiiller

a) Özel Usulsüzlük Cezası

Vergi Usul Kanunu'nun 353/2. maddesinde yer alan; "Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fiş, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin, düzenlenmediği-

4) Bu tebliğ 10.2.1990 tarih ve 20429 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

5) Kaçakçılığa teşebbüs cezası, VUK.nun 360. maddesi uyarınca üç aydan bir yıla kadar hapis.

nin, kullanılmadığının, bulundurulmadığının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verildiğinin veya gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tesbiti halinde her bir belge için 5.180.000.- TL (1997 yılı için) özel usulsüzlük cezası kesilir....." hükmü uyarınca özel usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

Ayrıca cihaz kullanmak suretiyle silik veya okunaksız ödeme kaydedici cihaz fişi verilmesi durumunun tespiti ihlalinde mükellefler 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 352/II-7. hükmü uyarınca ikinci derece usulsüzlük cezasına muhatap olabileceklerdir.

b) Birinci Derece Beş Kat Usulsüzlük Cezası

3100 sayılı Kanunun mük. 8/2. maddesi ile 20 seri nolu Genel Tebliğ uyarınca aşağıdaki hallerde her bir tespit için 213 sayılı VUK.na bağlı cetvelde yazılı birinci derece usulsüzlük cezaları beş kat olarak uygulanır.

i) Üretici ve İthalatçı Kuruluşlar Yönünden

- Cihazlar için satış tarihinden itibaren asgari bir yıllık garanti verilmemesi,

- Bakanlıkça cihazlar üzerinde gerçekleştirilmesi uygun görülen teknik düzenlemelerin süresinde ve gerektiği şekilde yapılmaması,

ii) Cihaz Satan Mükellefler Yönünden

- Cihazların süresinde ve eksiksiz olarak kullanıcı mükelleflere teslim edilmemesi,

- Mükellef olmayanlara veya götürü usulde mükellef olanlara satış yapılması,

- Cihaz ruhsatnamesinin satışa ilişkin kısımlarının gerektiği şekilde doldurulmaması veya imzalanmaması,

- Satılan cihazların süresinde alıcının bağlı olduğu vergi dairesine bildirilmemesi (bir ay)

iii) Yetkili Servisler Yönünden

- Kullanıcının talebine rağmen cihazların Bakanlıkça belirlenen süreler içinde çalışır hale getirilmemesi veya programlanmaması,

- Yapılan teknik müdahalelerin gerektiği şekilde cihaz ruhsatnamesine kaydedilmemesi,

- Servis istasyonlarında bulunması gereken defter, belgelerin bulundurulmaması ile cihazı onarılan mükellefler için düzenlenmesi gereken bilgi formlarının süresinde vergi dairesine gönderilmemesi⁶,

- Bakanlık yoklama ve incelemeye yetkili elemanlarına gereken yardım ve kolaylığın gösterilmemesi,

usulsüzlük cezasını gerektiren fiiller olarak belirlenmiştir.

iv) Cihaz Kullanmak Zorunda Olan Mükellefler

- Alınan cihazların süresinde vergi dairesine kayıt ettirilip, cihaz levhasının alınmaması veya işyerinde görünür bir yere asılmaması⁷,

6) 50 seri nolu tebliğ uyarınca 15 gün.

7) Bu işlemler için belirlenen süre 27 nolu Genel Tebliğ ile 15 gündür.

- Cihaz arızalarının süresinde yetkili bakım onarım servisine bildirilerek arızanın giderilmesinin sağlanmaması⁸,

- Cihazların programlama işlemlerinin süresi içinde usulüne uygun olarak yaptırılmaması,

- Bakanlıkça cihazlar üzerinde gerçekleştirilmesi uygun görülen teknik ve fonksiyonel düzenlemelerin yaptırılmaması,

- Cihaz kullanmak suretiyle satış yapılan her iş gününün sonunda Z (günlük kapanış) raporunun alınmaması,

- Cihazlarla ilgili ruhsatname, kullanma kılavuzu, levha, Z (günlük kapanış) raporu ve kayıt rulolarının usulüne uygun olarak muhafaza edilmemesi.

v) Kullandıkları Cihazları Satan Mükellefler

- Satıştan önce vergi dairesince görevlendirilecek memura cihazla ilgili tespitin yaptırılmaması,

- Cihazın mali hafızasının yetkili servise değiştirilmeden satılması,

- Satılan cihazın vergi dairesindeki kaydının süresi içinde silinmemesi⁹,

vi) İşi Bırakan, Cihaz Kullanmayı Gerektirmeyen Bir İşle Uğraşmayan ve Cihazını Bir Başkasına Satmayan Mükellefler

- Süresi içinde vergi dairesine müracaatla, cihaza ilişkin tespitlerin yaptırılmaması, cihazın torba içine konulup mühürlendirilmemesi ve vergi dairesindeki kaydının silinmemesi,

- Cihazın içinde bulunduğu torbanın mühürünün vergi dairesinin izni olmadan açılması¹⁰,

durumunda 213 sayılı Vergi Usul Kanununa bağlı usulsüzlük cezalarına ait Cetvel'de yazılı birinci derece usulsüzlük cezaları, her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere mükellef grupları dikkate alınarak beş kat olarak uygulanacaktır.

D- SONUÇ

Yukarıdaki bölümlerde 3100 sayılı Katma Değer Vergisi mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanma Mecburiyeti Hakkında Kanun ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yayınlanan Genel Tebliğler ve İç Genelgeler taranarak ödeme kaydedici cihaz kullanımına yönelik özellik arzeden hususlar ve ceza uygulamasına ilişkin konular irdelenmeye çalışılmıştır.

Özellikle cihaz üreten ve ithal eden kuruluşlar, yetkili bakım onarım

8) Söz konusu süre en geç ertesi iş günü sonudur. (49 nolu Genel Tebliğ uyarınca)

9) Maliye Bakanlığı yayımlanan 7.6.1996 tarih ve 25189 sayılı İç Genelge Seri No: 1996/1

10) a.g. İç Genelge.

servisleri, cihaz satan kişi ve kuruluşlar ile cihaz almak zorunda olan mükelleflerin cihaz kullanımı veya satışından kaynaklanan hatalar nedeniyle karşılaşacakları cezalar ele alınarak böyle üzücü durumlarla karşılaşmamaları konusunda yardımcı olmak istenilmiştir.

Diđer yandan ödeme kaydedici cihaz kullanımına ilişkin uygulamalar teknolojik gelişmelere paralel olarak değişmek ve gelişmek zorunda olduğundan ilgililerin konuyu yakından takip etmeleri yararlarına olacaktır.